

MILLARIKKA RYTKÖNEN

TÄYSIN AUKI

JOHNNY
Kniga

MILLARIKKA RYTKÖNEN

TÄYSIN AUKI

**JOHNNY KNIGA
HELSINKI**

© Millariikka Rytkönen ja Johnny Kniga 2024

Kuvat Millariikka Rytkösen kotialbumista, ellei toisin mainita.

Johnny Kniga

An imprint of Werner Söderström Ltd

ISBN: 978-951-0-50011-8

Painettu EU:ssa

Erinille ja Aakelle

TÄÄ IHAN EKA KIRJE ON SULLE,

ja teen heti tunnustuksen.

Tää on pelottavinta, mitä olen koskaan tehnyt. Kirjoittaminen. Ja olen hei työskennellyt synnytyssalissa, kaalipellolla, lihatiskillä ja ammattiliitossa. Miksi helvetissä ihan vaan ihmisenä oleminen ja sen näyttäminen on niin pelottavaa? Siitä mä kirjoitan sulle.

Musta tulee kuulemma julkisuudessa sellainen kuva, että oon yhtä munasarjatulta. Mua on sanottu ärhäköiden kuningattareksi ja kunniaäkäpussyksi. Sua tuskin yllättää, etten saanut kouluvuosinani hymytyttöpatsaita ja kävin välitunneilla salaa tupakalla, mutta samalla tykkäsin matikan ja äikän tunteista enkä jättänyt lautasen reunalle sitä lantturaastetta jossa oli rusinoita.

Enkä mä manifestoi tai usko vetovoiman lakiin. Vaikka kerran, kun mulla oli totaalisesti mitta täynnä pakkopianotunteja enkä olisi halunnut raahautua hakkaamaan kosketimia, mun pianotunti peruuntui.

Mulla oli sellaiset vanhanaikaiset puukengät jalassa ja matkalla teuraaksi musiikkiopistolle olin vahingossa astunut valtavaan koiranpaskaan. Asian tila selvisi vasta soittotunnin jo alettua. Opettajani alkoi ihmetellä vahvaa ja silmät kostuttavaa käryä luokassa. Pianon pedaalit eli ne polkimet siellä lattianrajassa oli kauttaaltaan kuorrutettu

sillä itsellään. Opettaja määräsi mut vessaan pesemään puukengäni ja alkoi pelastamaan kallisarvoista instrumenttia. Vessassa mua hymyilytti. Juuri kun olin koko sydämestäni toivonut, ettei mun tarvitsisi soittaa pianoa, maailmankaikkeus tarjoili mulle koiranpaskaa puukengän suuren pohjakourun täydeltä.

En ole koskaan haaveillut jonkun nimekkään ammattikirjailijan kirjoittamasta elämäkerrasta, jossa pälistelisin kannessa mustavalkoisessa kasvokuvassa ja mun elämä saataisiin näyttämään voimaannuttavalta kasvutarinalta äitienpäivämyyntiin.

Sen sijaan kirjoitin kirjeitä. Mahalleni, jota vihasin. Ruualle, jota en voi kokonaan hyvästellä. Kirjoitin kateudesta, jolle en ole immuuni. Ulkonäköpaineista, jotka kestän. Äitiydestä, jossa haluan onnistua. Häpeästä, josta pyristelen eroon. Lähiöistä, jotka olen nähnyt. Ja kirjoitin synnyttäjille, koska haluan pyytää anteeksi. Kaikkia kirjeitä ei ole vielä kirjoitettu. Eikä ehkä koskaan kirjoitetaakaan.

Tämä kirja ei ole helppo ja samalla tämä on. Tämä on lopulta vain sanoja ihmiseltä ihmiselle. En kirjoita kaikista ihmisistä heidän omilla nimillään, sillä jokaisen pitää itse kirjoittaa ne kirjeet, jotka haluaa lähettää. Mä en ole oikea ihminen kirjoittamaan muiden tarinoita. Ja rehellisyyden nimissä tässä omassanikin on ajoittain liikaa.

Synnytyssalikätilönä tiedän, että isoimmat ratkaisut pitää tehdä juuri siinä hetkessä, niillä tiedoilla, mitä sulla on sillä hetkellä käytössä. Vielä hetki sitten mulla oli kaikki nämä kirjeet ja polte, että näistä voisi joskus syntyä se suuri haave. Kirja. Ja koska **olen** kätilö, tiedän, ettei yksikään ole synnytyksessä sisälle jäänyt.

Nyt mä olen täysin auki. Ja kun on täysin auki, saattaa hiukan pelottaa. Mutta ponnistetaan yhdessä. Kohta tää syntyy.

Hold my puukengät! Nyt lähtee!

Milla

(joka hei ei aio muuttua)

OSA 1

LAPSUUS

KIRJE HYVINKÄÄLLE

Riken kotona ei ollut koskaan aikuisia paikalla. Me saatiin elää miten haluttiin. 16-kesäiset hukassa olevat. Meillä ei ollut mielin määrin kahvii ja tupakkaa. Tai Rikellä oli. Kun röökkit loppuivat, jätkät taisivat murtautua läheiseen Valintataloon.

Näin ensimmäistä kertaa mitä oli, kun jääkaapissa oli vain valo. Joskus siellä oli punaista Floraa, litra sinistä maitoa ja lauantaimakkaraa. Silloin Riken äiti oli käynyt kotona kääntymässä. Silloin oli myös ranskanleipä ja sarvimakaronia. Opim ruokalajin, jossa juuri keitetyn höyryävän makaronin sekaan laitettiin suolaa, Floraa ja ketsuppia. En kehdannut koskaan ottaa leipää, sillä tiesin, ettei Riken äiti tulisi ihan heti uudestaan käymään. Rikellä olisi vähemmän syötävää, joten esitin, ettei ollut nälkä. Mä saisin syötyä illalla kotona.

Viidennen kerroksen parvekkeelta näki vastapäisen talon parvekkeet. Ja polun Pub Nauravaan hevoseen. Me oltiin kuin isossa Rubikin kuutiossa. Päädyissä kahdessa säntillisessä rivissä yhteensä kymmenen parvekettä, sivuilla kuusi ikkunaa viidessä kerroksessa. Se olikin ainoa säntillinen asia siinä talossa. Silti talo näytti läpi pelatulta Rubikin kuutiolta. Elämän peli oli pelattu läpi rosvo-sektoreiden. Täysosumaa ei tainnut kukaan edes odottaa.

Ikkunoissa ei koskaan ollut kausiverhoja. Betonielementtien saumat erottuivat selkeästi eikä parvekkeen kaiteeseen tehnyt mieli nojata. Poltin vihreän malluni mieluiten jakkaralla istuen. Meillä kotona oli tonttuverhot ja pääsiäisenä rairuohoa, mutta silti viihdyin Riken luona paremmin. Niissä kodeissa ei isejä ollut. Eikä ovelta ovelle kiertävältä kaupustelijalta ostettuja lääkärikirjasarjoja, joilla olisi yritetty esittää luokkahyppyä.

Hyvä ystäväni Petra halusi kaikin tavoin pois Hyvinkäältä koko yläasteen. Mä en. Mulle Hyvinkää ei ollut nolo. Mulle mun juuret eivät olleet nolot. Kun hän pääsi kuva-

taidelukioon Kallioon ja muutti kuuden hengen soluun Itä-Pasilaan, ajattelin, että tässäkö se unelma oli. For real? Petran päästessä ylioppilaaksi tunsin lakituksessa järjetöntä ulkopuolisuuden tunnetta hesalaisten keskellä. Mulle Hyvinkää oli tarpeeksi. *Mä* olin Hyvinkäällä tarpeeksi. Sieltä pääsi H- ja R-junalla kaksi kertaa tunnissa pois jos halusi. Mulle ne ympyrät riittivät. Ja tietoisuus siitä, että raiteet olivat siinä.

Synnyin pääradan varteen Hyvinkäälle. Tai en toki fyysisesti radan varrelle, vaan ihan sairaalassa kätilö Aino Hoikan käsiin. Mutta lapsuudenkotini sijaitsi pääradan varrella. Ihan fyysisesti pääradan varrella. Keittiön ikkunasta vilahteli tasaisin väliajoin paikallisjunia, pikajunia ja tavarajunia. Yötä päivää. Punakylkisiä vaunuja, joissa oli hailakansiniset tekonahkaiset penkit. Takareidet jäivät kesäisin niihin kiipeästi kiinni. Junilla olisi voinut karata kummitädin luokse Helsinkiin syömään jugurttia, jota meillä ei koskaan kotona ollut. Sitä, jonka mainos pelotti televisiossa.

Mainoksen valkopartainen korsto valkoisen hevosen selässä ei kuitenkaan ollut läheskään yhtä traumaattinen näky kuin putkiasentajaisäni kotiin tuoma mainoslehtinen, jossa aikuinen alaston mies piti suihkuletkeä jalkojensa välissä istuessaan pöntöllä. Se oli kuulemma bideesuihku pyllyn pesemistä varten. Siinä se alaston mies suihkuletke jalkovälissään tuijotti mua keittiön pöydältä ja kauhea Valio-mies oli vain muisto. Eikä meillä edelleenkaan ollut jugurttia jääkaapissa.

Vieraat eivät kuulemma saaneet meillä unta junien vuoksi, mutta ei meillä koskaan yövieraita ollutkaan. Asuin vanhempieni kanssa pienessä vuokrataksiossa ja olimme

koko taloyhtiön ainoat vuokralaiset. Mulle tuli selväksi jo muutaman vuoden iässä, että kodin omistaminen oli jotain hiukan parempaa. Ja että meidän koti oli vain lainassa. Se tuntui häiritsevän talon muita asukkaita.

Viisikerroksisessa talossa oli 25 asuntoa ja kaksi lasta. Mä ja Jakke. Vietin mielelläni aikaa Jaken kotona, sillä Jakella oli kaikkea, mistä saatoin vain haaveilla. Oma huone, suklaajoulukalenteri ja äiti, joka ei ollut koskaan laihdutuskuurilla ja paistoi perunoita pannulla oikeassa voissa. Yhtenä vuonna kiusaus ja kateus veivät vallan ja söin salaa suklaat Jaken joulukalenterista. Painoin luukut varovasti takaisin kiinni ja olin varma, etten jäisi koskaan kiinni. Huono omatunto valtasi mieleni samalla kun tajusin suklaan maistuvan kenkälankilta. Tai no. Varsinaisesti en ollut maistanut kenkälankkia, mutta Miramen toffeentuoksuisen huulirasvan söin salaa olohuoneen verhon takana ja myös se makuelämys oli valtaisa pettymys.

Jaken ja mun työnjako oli alusta alkaen selvä. Mä olin meistä kahdesta se projektipäällikkö ja Jakke peesasi. Ehkä tahtomattaan. Osasin kuitenkin kerta toisensa jälkeen vakuuttaa ystäväni ideoistani ja niinpä seisoi usein kotikatamme varrella kysymässä lähikaupasta tulevilta, mitä heillä oli kasseissaan. Tai totuuden nimissä; mä hoidin puhumisen ja Jakke häpeämisen. Musta oli äärimmäisen mielenkiintoista nähdä ihmisten ostoksia, Jakesta ei niinkään. Parivaljakkomme roolit muotoutuivat luonnostaan, sillä Jakke oli ujo ja mussa oli aavistuksen pölynimurikauppiaan vikaa. Noihin aikoihin kotien ovilla kiersi jos jonkinmoista kaupustelijaa myymässä kaikkea mahdollista kalliista siivousvälineistä kädestä ennustamiseen. Olin sopinut kiertäväksi kauppiaksi itsekin, sillä jutustelin

mielelläni vieraiden ihmisten kanssa ja tapasin käydä alle kouluikäisenä naapuruston eläkeläisillä kahvilla.

Jossain vaiheessa naapuritaloon muutti Vappu. Hän oli taloyhtiönsä ainoa lapsi. Vapun elämä vaikutti hyvin mielenkiintoiselta, sillä Vappu asui kahdestaan äitinsä kanssa ja oli paljon yksin kotona, koska äiti teki vuorotyötä sairaalassa. Kun Vapun äiti oli iltaisin töissä, me testailtiin salaa Yves Rocherin pienenpieniä huulipunänäytteitä ja kookosvoidetta. Mun äitini ei tilannut meikkejä postimyynnistä ja oli aina kotona.

Itsensä oli mahdollista saada pulaan monella tapaa. En tiedä, miksi päätin kokeilla, mahtuiko rappukäytävän ohuiden metallikaiteiden väliin juuri ja juuri sujauttamaan päänsä. Välillä teki kipeää nykäistä pää vapaaksi ja joskus piti huutaa joku aikuinen apuun vääntämään kaiteita auki. Edes lapsia vihaava isännöitsijä, joka uhkasi seuraavan kerran jättää pelastusoperaation suorittamatta, ei ollut tarpeeksi suuri pelote pitää päätä poissa kaiteiden välistä.

Konsteja pulaan joutumiseen riitti. Porraskäytävän ulkoveen sai kielen pakkasella kiinni moneen kohtaan. Myös lipputankoon kieli tarttui napakasti, samoin mattojen-tamppaustelineeseen ja pihakeinun runkoon. Kun aikuiset olivat tarpeeksi monta kertaa suuttuneet sulatusoperaatioista, aloin liimaamaan kieltä metalliseen lumilapionvarteen, jonka kanssa oli kätevää marssia hissiin ja hakea pelastusta suoraan kotiovelta. En olisi saanut vielä käyttää hissiä, mutta rappusia oli hurjan hankalaa tarpoa ylös toiseen kerrokseen lapionvarsi kieleen liimautuneena. Siksi uhmasin jälleen sääntöjä ja astuin kerta toisensa jälkeen ankarasti kiellettyyn hissiin. Vanhempani olivat pelotelleet

hissin käytöstä kaikin mahdollisin variaatioin. Hissiin voisi kuulemma kuristua ja hissikori voisi tippua hissikuiluun. Vaikka nämä kauhukuvat tulivat öisin uniini ja yö toisensa perään tipuin hissillä läpi koko maapallon, uhmasin käskyjä ja pelkojani ja käytin hissiä, vaikka hädin tuskin yletyin painamaan oikeaa nappulaa. Onneksi meidän talon hissi oli uusi ja toimiva. Mun ikäiseni. Talo oli valmistunut muutama kuukausi ennen syntymääni.

En tiedä, miksi halusin hakeutua pulaan kerta toisensa jälkeen, vaikka en koskaan voinut ennalta olla varma, pelastuisinko seuraavasta päähänpistostani.

Kaikki tuntuivat käyvän töissä joko Koneen hissitehtaalla tai Hyvinkään aluesairaalalla. Tai ainakin melkein. Loput olivat sitten VR:llä. Mun isä kävi töissä putkifirmassa Riihimäellä ja ajoi firman myrkyrvihreällä Ford Transitilla. Seuraavaksi se sai töistä keltaisen Renault 4:n, Tipparellun, jossa ei ollut kunnon takapenkkiä. Auton takatilaan oli viiritelty poikittain laudat, joiden päällä piti yrittää pysyä kyydissä. Turvavyöt oli vain etupenkillä eikä niitä kukaan käyttänyt sielläkään. Oma auto meillä ei lapsuudessani ollut.

Ennen nettiä asiat saapuivat Hyvinkäälle aikanaan, jopa vuosien viiveellä.

Hitit ja pukeutumistyyli.

Pitsat ja karaokebaarit.

Syvä lama saapui kuitenkin ajallaan. 90-lukulainen murrosikä radanvarsikaupungissa oli kaukana mannapuurosta ja mansikasta. Aika, jolloin lähes joka kymmenes suomalainen oli ulosotossa ja R-junassa sai polttaa, jätti jälkensä myös siihen tyttöön, jolla oli pilottitakki ja itserevityt Levikset. Joku ulkopuolinen saattoi tyrkätä sen nuoren naisen alun jenginuoren lokeroon, mutta itse koin olevani niiden ihmisten ympäröimä, joille olin näkyvä. Ja joiden kanssa olin turvassa.

Osalla meidän kaveriporukasta oli jo ajokortti ja auto. Nalle haki mut usein autollaan Kessalle kahville. Mut, joka olin syntynyt palapelin palaseksi, jossa oli liikaa sakaroita. Omasta mielestäni olin ihan sopiva, sakaroineni kaikkineni. Silti mua yritettiin lapsesta saakka tunkea koloihin, joihin en sopinut enkä mahtunut. Sillekään etupenkille en olisi saanut istahtaa, koska Nalle oli kuulemma huonoa seura. Kuten tuntuivat olevan kaikki ympärilleni valitsemani ihmiset.

Otin askista röökkin ja sytytin sen. Nalle antoi mun tehdä niin, vaikkei itse polttanut. Hän työnsi C-kasetin autostereoihin ja sanoi, että ”tää on ihan sun biisi, Milla”. Vedin ahnaat savut röökistä ja aloin kuuntelemaan jousien soittamaa introa.

Papa I know you're going to be upset

'Cause I was always your little girl

But you should know by now

I'm not a baby

Tunne nähdyksi ja ymmärretyksi tulemisesta oli kaiken lävistävä. Vihdoin joku näki mut, 16-vuotiaan Millan. Vihdoin joku ymmärsi. Ja joku lauloi, kuinka oman elämän voi ottaa omiin käsiinsä. Noin vain. Vittu mikä muija!

But I made up my mind...

Siihen hetkeen saakka mun koko lapsuus ja nuoruus olivat olleet harmaiden pukumiesten valtaa. Kekkonen, Kekkonen, Kekkonen. Koivisto. Ei naispääministereitä, ei naispresidenttejä. Vastavalittu valtakunnansovittelija Jorma Reini lähetti nimekkäiden työmarkkinajohtajamiesten kanssa kikkelikortin tasa-arvoasiain neuvottelukunnan naistutkijalle Marianne Laxénille. Oli illastettu pitkän kaaavan mukaan Kalastajatorpalla Helsingissä ja ideoitu muutama postikortti yhteiskunnallisille vaikuttajille. Me kaikki nähtiin se kortti. Siinä oli erektiossa seisovia peniksiä, joiden yllä alaston nainen putoaa niitä kohti rintaliivit laskuvarjonaan. Uutiset kertoivat kortissa lukeneen: *Palkkaerot poistettava, keskitytään olennaiseen*. Allekirjoituksena oli *Tu-polevin veljesten säätiö* sekä jokaisen lähettäjämiehen nimi. Kortissa luki rintaliivien yläpuolella ranskankielinen teksti *Vive les hommes*, ”eläköön miehet”. Olin tuolloin 14-vuotias ja näin ensi kertaa erektion, kiitos silloisen valtakunnansovittelijan.

SUORAA PUHETTA KÄTILÖLTÄ, JOSTA TULI YKSI SUOMEN KOVIMPIA AY-NEUVOTTELIJOITA.

NAISELTA, JOKA USKOO, ETTÄ KAIKKI ON MAHDOLLISTA.

"Kun naistenlehden toimittaja kysyi kesken tiukan työmarkkinaväännön, miten minusta on tullut näin vahva, jotain liikahti. En tunnistanut itseäni siitä rohkeuden jalustalle nostamisesta. Aloin kirjoittaa talteen asioita, joista ei kysytä naistenlehtien haastatteluissa.

Nuorena kirjoitin Suosikin Eki-sedälle ja SinäMinän Isosiskolle mutta en koskaan lähettänyt kirjoitusta. Silti janoisin jonkun katsovan kohti. Halusin jonkun näkevän minut minuna. Nyt kirjoitan itselleni. Ja sinulle.

Miksi helvetissä ihmisenä oleminen ja sen näyttäminen on niin pelottavaa?
Siitä mä kirjoitan. Niistä lehtijutuissa kysymättä jätetyistä asioista.

Tässä on sulle kipua, ajatuksia, iloa, naurua,
näkökulmia ja historiaa."

– Milla

JOHNNY
Kniga

www.johnnykniga.fi

99.1

978-951-0-50011-8